

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. F. Felicis Potestatis Panormitani Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia ... Examen Ecclesiasticum

Potesta, Felice

Coloniæ, 1712

Cap. XII. De undecima clausula. Mandantes omnibus confessariis ut suos
pœnitentes moneant de obligatione denunciandi, &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40060

QUÆRES VIII.

587 Confessarius tentavit in domo mulierem, quæ solum osculis consensit, non facti accessit: mulier præ confessione ad præfatum Confessarium, qui cum audiret in confessione oscula præterita, & repulsam circa factum, dixit mulieri: & si ille vim tibi intulisset, quid fecisses: cui illa respondit: in tali casu cessissem. Tunc Confessarius graviter eam reprehendit, & ad resistendum suasit, quo premissis, & confessione peracta Confessarius post vesperas, aut sequenti die accessit ad domum mulieris, & eam ductam solam in quoddam cubiculum, nullis verbis præmissis, sed manibus datis, cognovit. An denunciandus?

Negat Tancr. c. 11. quæst. 26. quia illa occasio confessionis est remota, non proxima. Tum quia hic non dicitur peccare ex occasione, sed ex cognitione confessionis, unde sicut non est denunciandus Confessarius, qui audita confessione mulieris (quæ non cognovisset, si non audivisset) accedit ad ejus domum, &c. ut à numer. 503. & tractat in honesta, ita nec in casu.

Respondet, esse denunciandum, etiam si non esset secutus effectus, quia sollicitavit in actu confessionis; nam interrogatio illa fuit impertinens ad confessionem, & inhonestâ; quoniam fuit callida requisitio modi pro obtinendo suo pravo fine: v. n. 506.

QUÆRES IX.

588 Confessarius mulieri, quæ in confessione se accusavit de turpi desiderio, dixit: tu non patraisti, quod cupiebas; sed si quis tibi daret quantitatem pecuniæ, id ageres? An sit denunciandus?

Resp. cum distinctione, vel mulier respondit affirmativè, vel negativè.

Si respondit affirmativè, & Confessarius tacuit, & eam non reprehendit, ut patet Reus sollicitationis, & denunciandus. Tacet. Si eam reprehendit, tunc sollicitationis detur ex exitu. Si enim postea accessit ad domum, & pecuniam obtulit pro reatu, Reus est sollicitationis, juxta dicta n. 587.

Si respondit negativè, & sic fuit absoluitur Bordonus in Trib. fidei cap. 23. n. 11. ubi non esse denunciandum, quia talis sollicitatio sumi potest in bonum sententia: potest enim dici facta in ordine ad habendam bonam dispositionem penitentis, an sollicitatione absolute: si namq; mulier affirmavit, eam non absolvisset.

Ad Bord. non potest hujusmodi Confessarium à nota imprudente eximere, cum dicta n. 566.

CAPUT XII.

De secunda Clausula.

589 **M**andantes omnibus Confessoribus, suos penitentes, quos non viderint se ab aliis, ut supra sollicitatos, momentaneò investigatione denunciandi sollicitatos, si præfertur, tractantes, inquisitoribus, seu inquisitoribus ordinariis.

Pœnitens sub mortali denunciante tenetur Confessarium sui sollicitatorem; quæ agit de re gravi, & de abusu sacramenti, etiam si semel eam sollicitaverit, quia semel sollicitator, est verè sollicitator, de quo loquitur Bala. Imò qui semel sollicitavit unam, sollicitatus, quod sollicitaverit plures, n. 281.

590 Denunciare tenetur ille, qui sollicitationem, quatenus casu vidit, non auditu proprio auriibus. Etiam ille, qui sollicitationem auditu immediato, scilicet ex ore ipsius Confessarii sollicitatoris, aut penitentis sollicitati, seu bonæ famæ. Nisi non bene recordetur.

verborum Tancr. *com. 4. tr. 1. de Penit. q. 23.* vel non recordetur, à quo audivit. Aut si quæ audivit, audivit ab ignotis.

591 Difficultas est. An ille denunciare teneatur, si audivit à personis levibus, & non sit dignis?

Negant Bord. *num. 94.* Lejnder *cit. 9. 57.* & quod ipsum Trullench, Rodr. Port. Corduba, Navar. & Hurt, nam malevolis, & maledictis non est credendum, sed tantum providis, & honestis personis, *cap. qualiter 24. de accusat.* Ratio est, quia denunciator tunc exponere periculo gravis damni sibi, & Reo; ubi, quia peccata notari levitatis, juxta illud: *Qui cito credit, levis est corde;* Reo, quia illum exponeret periculo infamiae injustæ afflictionis, aut poenæ. Unde non dicitur scire, qui audivit à persona levi. Henr. & Cord. te monent, ut ipsum, à quo audivit, mittas ad Inquisitorem. Negat etiam Bord. si poenitens, à quo audivit, sit mas, sed non juvenis, quia sollicitatio dicta in personam non juvenis, est suspecta de malignitate.

Ex universaliter, Bord. *num. 582.* ait, in dubio sollicitationis non esse onus denunciandi; quia in dubiis ex una parte quisque suam possidet libertatem, ex alia favendum est Reo. Tū quia dubia sunt meliorem partem interpretanda, item Bord. *in man. Consul. sect. 25. à num. 108. v. num. 570, 576.*

592 Me tamen magis movet sententia affirmativa quam tenent Diana *p. 4. tr. 5. res. 28.* & Spachariu. Ratio est, quia fundamenta sententiae negativæ habent locum in aliis criminibus, & Tribunalibus, minime in civilis, & delictis spectantibus ad Sanctum Officium; quia in hoc Tribunali admittuntur testes inhabiles, excommunicati, perjuri, infames, criminosi de criminibus exceptis, &c. qui sunt pessimæ famæ, & levissimæ fidei; quod non fit in aliis: & ita non est mirum, si pro his deli-

ctis denunciarentur dicta personarum levium. Pro his ergo non spectat ad te discernere, si persona, à qua audivisti, sit bonæ famæ, & fide digna, vel non, sed ad Inquisitores. Cujus rei ratio est, quia delicta hæresis, aut suspecta de hæresi, sunt ita permissiva Reipublicæ Christianæ, ut ad ea extirpanda oporteat hujusmodi testes admittere.

593 Illum, qui id audivit ex auditu mediato, hoc est à tertia persona media, quæ id ab alia audivit non tenetur denunciare, ait Bord. *cit. num. 94.* quia ex *l. 2. §. Idem habeo ff. de accusat. plur. arc.* loquendo de auditu mediato dicitur; *Quod audis, nescire diceris.* Non sic, qui audivit ex auditu immediato, quia hic habet pro authore ipsum auctorem sui dicti. At firmiter pnto, quod denunciare teneatur, si aliàs persona media sit fide digna. Bonac. *tom. 1. de onere denunt. disp. 6. pag. 893. nu. 1.* qui id docet quo ad dicta extra causas fidei. Quia licet testes ex auditu regulariter non probent, nisi à pluribus audierint, qui ipsi audierint; dant tamen viam inquirendi ab illis, qui immediate audierunt, aut viderunt. Bord. autem novissime mecum sentit *in man. Consul. sect. 25. num. 166.*

594 Si principalis denunciavit, aut denunciare velit, scientem ad nihil teneri, quia jam est satisfactum Sancto Officio, ait Bord. *n. 93.* Hoc autem dico esse verum, quando sciens scit ex auditu immediato à persona sollicitata, quia tunc ejus denunciatio, cum sit tota fundata in autoritate dicentis, non habet majorem vim, quàm denunciatio ipsius personæ sollicitatæ, nec ei addit majorem fidem. Minime verò quando scit ex auditu immediato ipsius confessorii sollicitantis, vel quia lateri confessionarii proximus casu ipsum sollicitationis actum audivit, non vidit; nam in utroque casu scientis denunciatio addit denuntiationi personæ sollicitatæ majorem virtutem, & fidem.

O o o o o 3

fidem

fidem; quoniam in primo casu addit confessionem extrajudicialem ipsius confessori; in secundo addit novum testem, ita ut sint duo testes de scientia ejusdem singularis delicti, ac proinde in utroque casu sciens denunciare tenetur, etiam si persona sollicitata denunciaverit.

595 Item addit Bord. quod sciens non teneatur denunciare, quando persona sollicitata excusatur, quia sciens uti accessorius obligatur eadem lege, quâ principalis.

Neque hoc puto absolute verum, quia potest dari causa legitima, puta prudens periculum gravis mali, aut impotentia in persona sollicitata, quæ non militet in sciente. Illud est verum, quod mortuo confessario expirat onus denuntiationis; quia cessat finis legis, qui est emendatio, & punitio in aliorum exemplum.

Denique subdit Bord. *in man. Consult. sect. 25. n. 166.* quod audiens ab ipso sollicitante, aut à persona sollicitata, quæ sit bonæ famæ, non teneatur denunciare, si sollicitator se exculpavit coram Inquisitore.

596 Tam in hoc, quàm in aliis delictis ad Sanctum Officium spectantibus, denunciare tenetur, qui probare non potest, ex Decr. Alex. VII. *prop. 5. die 24. Septemb. 1665.* & licet delictum sit occultum, & deliquens non sit diffamatus; quod in aliis Tribunalibus non procedit ratio primi, quia de ratione denuntiationis est, ut denunciator non teneatur probare delictum, Tum quia denunciator in Sancto Officio accipitur ut testis. Item sufficit Tribunali ad diligentias adhibendas. Denique contingere potest, ut præcedant, aut sequantur aliæ denuntiationes contra eundem, quibus additâ tuâ denuntiatione, Tribunal habeat jus inquirendi contra Reum, & vocandi ad iudicium.

Ratio secundi; quia hæc delicta sunt con-

tra bonum publicum Reipublicæ Christianæ, quod prævalet bono privato, & juri, quod quis habet in propriam famam, quoniam delictum est occultum, aut probatum non potest.

597 Eadem ratione denunciare tenetur, qui scit sub secreto naturali, etiam si secretum fuerit adjunctum juramentum de non manifestando; quia secretum naturale est bonum privatum, illud autem manifestare est bonum publicum; quoniam illud tacere præjudicat bono publico. Bord. *n. 16.* Omnino tamen excusat sigillum sacramentale, quia id est in bonum publicum, & potiori jure nec prementum tenet; quia est de materia mortalis mala.

598 Non tenetur tamen denunciare, qui scit occasione consilii, quia tacere, quod loquitur occasione consilii, spectat ad bonum publicum, ad conservandum scilicet opus misericordiarum, instruendo ignorantes, & impensum. Item inductum in favorem non est nequendum in detrimentum. Bord. *nov. op. apud ipsum Sancius, & Trumachus.*

599 Mulier sollicitata tenetur per sanctum confessorium sollicitantem denunciare; quia hæc est obligatio personalis, quæ per alium fieri non potest; aliâ denuntiatione eliditur alicui alterius.

Qui denuntiant per Epistolas sine nomine non satisfaciunt, bene verò, si eas proprio nomine, & cognomine subscribant; quoniam tamen sunt postea à Tribunali vocandi, ut eorum iuridicè deponant.

Mulieres nobiles, & similes, veteri more debent accedere ad Sanctum Officium. Quæ si valde vereantur, monere debent Inquisitorem per internuntium, ut mittat in delationem Notarium ad denuntiationem recipiendam. Et ita debent facere Moniales, & postquam Monasterio detentæ, quæ exire non videntur.

Aprior internuntius est confessarius, cui In-
quitor monitus potest dare commissionem,
ut recipiat in scriptis, & cum iuramento de-
nuntiationem. Ex Decr. S. Inquis. Rom. iulii
Vrb. VIII. 27. Septemb. 1724. apud Bord. c.
33. de sollicit. n. 89. his verbis: *E quando il pe-
nitente tutavia persistesse nella medesima re-
nuncia. N. S. si contenta che dal Vescovo, o In-
quisitore si dia autorità al Confessore di ricer-
care per scrittura, e congiuramento la di-
nuntia, per portarla subito à chi gli h. verà
dalla autorità di pigliarla.* Quem modum
expetis sum aptiorem pro recipienda mo-
nialis denuntiatione, absque periculo quod
denuntians ceteris monialibus manifeste-

retur.

Quicquid Confessarium sollicitantem, tene-

tur illum denuntiare, etiam si sit amicus.

Non tenetur autem, si prudenter inde ti-
meat grave malum sibi, aut suis conjunctissi-
mis, videlicet patri, matri, marito, filiis, aut
fratribus.

Pater non tenetur eum denuntiare pateri,
matri, filio, fratri, n. 493. Tancr. tom. 4. tr. 1.
qu. 23. Diana p. 1. tr. 4. ref. 3.

600 Si poenitens sollicitata non denuntia-
rit, Confessarius autem ex aliorum denuntia-
tione confessus, aut convictus, punitus fuit de
eodem sollicitatione ipsius poenitentis, de-
nuntiare amplius non tenetur; quia non sit
hujusmodi iudicium in eundem. Tenetur autem de-
nuntiare, si Confessarius fuit punitus non pro
ea, sed pro alia sollicitatione, sive alterius, sive
ipsiusdem poenitentis; quia aliàs non diceretur
sufficiens punitus, cum magis puniantur
duae sollicitationes, quam una, & tres, quam
duae, &c. Bord. n. Diana p. 4. tr. 5. ref. 49.

Imò in causa haresis, accedente novâ pro-
batione novi actus hareticalis, Reus iterum
punitur. Diana p. 4. tr. 5. ref. 21.

601 Confessarius sollicitans potest à quo-

libet simplici Confessario absolvi; quia solli-
citatatio nullo jure est reservata.

In Diocesi verò Neapolitana sollicitatio
à Confessario facta in actu confessionis, aut
immediatè ante, vel post, est casus reservatus
sub excommunicatione. Facta verò occasio-
ne confessionis est casus reservatus, sed non
sub excommunicatione. Primum habetur in
Synodo pag. 97. n. 7. secundum ibid. pag. 98.
n. 18.

Sollicitans filiam spiritualemente confes-
sionis, extra tamen casum confessionis, non est
denuntiandus, quia hic casus nec sapit suspi-
cionem haresis, nec in Bullis comprehendi-
tur. Bord. n. 116.

Q U Æ R E S I.

602 *An mulier teneatur denuntiare Con-
fessarium sollicitantem, à quo antea plura
munera habuit. & sperat habere abiq; malo si-
ne ratione elemosina?*

Negat Saneius apud Dianam p. 10. tr. 13.
ref. 46. quia obligatio gratitudinis circa
benefactorem est ex jure naturali, quod præ-
valet juri humano denuntiationis. Tum quia
talis mulier se privaret beneficiis futuris,
quod est idem, ac in propriis bonis jacturam
sentire. Item tenet, si munera sint in persona
mariti, filiorum, parentum, & fratrum,
quia natura gratitudinis non solum obligat
pro beneficiis in propria persona susceptis,
sed etiam in persona mariti, filiorum, paren-
tum, & fratrum.

Resp. omnino teneri ad denuntiandum.
Diana cit. qui refert, allatam opinionem fuisse
se ex operibus Saneii delectam à S. Congr.
Indicis. Ratio est: quia obligatio denuntian-
di nedum est ex jure humano ratione Edicti,
& Bullarum, sed etiam ex jure naturali, potiori
quàm jus gratitudinis; quia est ad conser-
van-

vandum bonum Republica Christiana. Tum quia longè major est obligatio gratitudinis, quàm habemus Creatori Summo Benefactori, quàm benefactori creato.

QUÆRES II.

603. *Mulier sollicita a, certo cognoscit Confessarium ad id motum esse, non quia male sentiat de Sacramento, sed ex pura fragilitate. An teneatur eum denuntiare?*

Videtur, quòd non, quia Pontifices, ut patet ex cap. 14. qu. 2. moti sunt ad præcipiendam denuntiationem Confessariorum sollicitantium, quatenus præsumunt eos male sentire de fide, hinc eos declarant suspectos de fide; cessante autem præsumptione in lege cessat lex. Et cessante suspitione hæresis, delictum cessat esse Tribunalis fidei.

Resp. tamen teneri eum denuntiare. Præsumptio enim est triplex, hominis scilicet, & est conjecturatio concepta in animo alicujus, ex aliquibus indiciiis; juris & est probabilis conjectura ex certo signo à jure præscripto, ita ut eo dato, si non probetur contrarium, habetur pro certo, & denique juris, & de jure, quæ à lege statuitur, tanquam firmum jus, ita ut excludatur omnis probatio in contrarium. Talis in casu sollicitationis est præsumptio, est inquam juris de jure, quæ facit legem absolutam, & non admittit probationem in contrarium. Constitutiones enim Pontificiæ relatae n. 483. declarant hujusmodi sollicitantes suspectos de hæresi, eosque abjurare faciunt, non obstante, quòd fateantur se motos ad sollicitandum, non quia male senserit, sed libidinis impetu.

QUÆRES III.

604. *Confessarium post sollicitationem somnet alii confessionis poenitentia se. An denuntianam?*

Resp. affirmativè. Diana p. 4. n. 1. 2. Bord. num. 98. quia alius quilibet Confessarius sollicitans posset denuntiationem efugere; nam post sollicitationem, poenitens dissenserit, sive confiteri, non ostendere signa doloris, & dicere se poenitere. Tum quia, quòd factum jam est, non fieri, l. in bello. ff. de cap. 2. p. 1. n. 1. ver.

QUÆRES IV.

605. *An poenitens teneatur denuntiare Confessarium, si credat eum esse emendatum?*

Negat Leander r. 5. de poen. d. 1. n. 1. quaest. 7. & apud ipsum Sotus, Maldus, Naldus, Acugna, Preiras, Port, Poyndus, Lezana, Castropal. D. Anton & alii multi, quia finis denuntiationis est emendatio proximi; unde hac habita, cessat omnis denuntiationis; quoniam cessat ejus finis. Quia docent quoad alia delicta.

Hanc sententiam limitat Fagnanus l. 6. cap. 4. num. 17. dicens, eam non tenere de omnibus delictis suspectis de hæresi; minime verò de hæretico formaliter, quia emendatio difficulter consistere potest, si potest abstinere, quin libellum, quædam amplexatus, alios doceat. Apud Diana p. 1. tract. 4. ref. 4. probabiliter denuntiationem ait esse Bord. in Trib. p. 1. n. 98.

606. *Signa emendationis, quæ à deo*

hinc excusant, dicunt esse, 2. Si delinquens est
sua mentaliter confessus. Felinus, 2. Si subi-
tari est consecutus. Geuenis, 3. Si per trien-
nium bene vixit. Freiras, Sincius, & alii, 4.
Specialiter quoad sollicitationem, si mulier
solicitata ter, aut quater ad ipsum Confessa-
rium accedens, in eo animum libidinofum, &
legitima libidinis non reperit; quem modum
completur Diana p. 4. ar. 5. ref. 23. data sen-
tentia hac negativa, Ita Leander cit. qu. 8. &
Doctores cit. apud ipsum, 5. Alii id tenentur
aditio boni viri.

Res. tamen penitentem, aut scientem ten-
entem cum denuntiare, non obstante iudicio,
quod sit emendatus. Diana p. 4. cit. & apud
ipsum Bonae. Suarez, & alii; item Delbene
cum pluribus p. 2. d. 2. 37. sec. 13. per. 1. & part.
1. d. 1. ubi loquitur de haeretico formali, quia
fuit denuntiationis in delictis sollicitationis,
& alii haereticalibus, aut suspectis de ha-
eresi, non est sola emendatio proximi, sed
etiam delinquentis puniatio publica ad alio-
rum exemplum coercionem, & securitatem;
quod magis urget, cum respiciat bonum
publicum Reipublicae Christianae, quam
emendatio fratris, quae respicit bonum pri-
vatum illius: v. n. 614.

QUAERES V.

607 Confessarius occasione confessionis, & in
Confessionario habuit per plures vices, & dies
sollicitationem cum muliere, cui, cum deberet ipse
Confessarius mutare locum, postea iussit, ut de
peccato cum nullo alio confiteretur, nisi cum ip-
sa, si fecit mulier suam ad eum alio die pro con-
fessione generaliter reversa, ab eo fuit absoluta.
Quo facto mulier per viginti annos stetit in bo-
na fide, deinde audiens Religiosum quemdam im-
ponentem de onere denunciandi sollicitos in
confessione, venit in scrupulum, an teneatur
Confessarium denunciare: exponit autem, Con-
fess. Exam. Ecclesiast. Tom. II.

Confessarium vivere esse bonum. & in alia be-
Regni indignitate constitutum. Quid dicendum?

608 Suppono 1. confessionem ultimam
fuisse validam, quia cum immine-
ret Confessario mutatio loci, confessio cum eo
non fuit fomentum ad peccati continuatio-
nem; & licet indecenter Confessarius exci-
piat, & absolvat penitentem ab ipso sollici-
tatum; valide tamen ex iure communi absol-
vit, si talis confessio non sit causa, & fomen-
tum ad continuationem peccati. Dixi ex iure
communi, quia ex speciali in quibusdam Di-
ocesis interdictum Confessariis sub poena
excommunicationis audire confessionem
complicis in peccato carnis.

609 Suppono 2. quod si mulier sollicitata re-
deat ad ipsum Confessarium, qui sollicitavit,
ut cum eo confiteatur, & absolvatur, non te-
neatur Confessarius monere ipsam, ut denun-
tiet. Bord. n. 68. quia ex iure naturae nemo
tenetur seipsum prodere, num. 493. quod
liquet ex verbis Bullae, num. 483. Et suos peni-
tentes, quos noverint fuisse ab aliis sollicitatos
&c. Optimum tamen consilium erit, si Con-
fessarius mulierem spontanea comparitione
praevenerit Bord. n. 86. his suppositis

610 Resol. mulierem istam teneri denuncia-
re Confessarium. Delbene pa. 2. d. 2. 37. sect. 13.
per. 2. Ratio est, quia mulier sollicitata non eva-
dit onus denunciandi per hoc, quod confessa
sit cum ipso Confessario sollicitante; quoniam
hoc est damnatum ab Alex. VII. die 24. Sept.
1665. prop. 7. neque per hoc, quod ex lapsu
tantum temporis iudicio boni viri censetur
emendatus ut dictum est n. 606.

611 Eam tamen ab onere denunciandi li-
berabunt auctores, qui tenent, penitentem
non teneri denunciare Confessarium, si credat
eum esse emendatum, n. 604. & 605. imò ita
expressè in casu tenet Lupus in ead. Inquisi-
t. ag. 89. cum Acugna Maxima quia ex l. 2. cap.
de

Ppppp

de

de Apost. prohibetur, ne ultra quinquennium queratur de statu vite alicujus; quoniam ex Farinac. & aliis apud Bord. in Trib. fidei c. 30. n. 9. post triennium quis prælumitur emendatus: v. n. § 4. At, ut bene advertit Bord. cit. hoc non procedit quoad delicta ad Inquisitionem spectantia. In eisdem enim Parmensi apud ipsum n. ponitur §. 1. tenoris sequentis:

E quelli, li quali fanno, o hanno havuto, o hanno notizia di qualivoglia caso spettante al S. Officio e massime d'heresia, sono tenuti come di sopra sotto l'istesso pene, e censure a denunciare, se sono sensati: ma qualivoglia condizione, o longhezza di tempo; onde s'ingannano quelli, che pensano, per esser trascorsi dieci, quindici, e venti anni, non esser più obligati a denunciare i casi al S. Officio; il che però s'intende di quelli, che non hanno mai sodisfatto, e denunciato.

QUÆRES VI.

612. An pramittenda sit ante denunciacionem correctio fraternam, si firmiter emendatio speretur?

Afirmavere, pramittendam esse correctionem fraternam, si speretur emendatio, ita ut ea facta, si firmiter credatur emendatio, correctus non sit denunciandus; D. Thomas 2. 2. q. 33. art. 7. ubi ait: *Quod si aliquis occulte trahet, quomodo civitas tradatur hostibus, vel si hereticus privatim homines a fide avertat, & quia ille, qui sic occulte peccat, non solum in se peccat, sed etiam in alios: oportet statim procedere ad denunciacionem, ut hujusmodi nocuum impediatur: nisi forte aliquid firmiter existimaret, quod statim per se: am admonitionem posset hujusmodi mala impedire:* D. Thomam secuti sunt Sotus, Canus, Silvester, Lopez, Ledesma, Reginaldus, Port. Joan. de la Cruz, & alii apud Dian. par. 1. ar. 4. ref. 2. qui id tenent de omni-

bus delictis ad S. Officium spectantibus, etiam si sint de heresi formalis. Idem tenent de delicto sollicitationis, & aliis suspectis de heresi, Fagund. Molfesius, Homobonus, & alii apud Dianam cit. eum Leandro cit. 2. q. 1. §. 6. & Delito in *disquisit. mag. lib. 5. sect. 4. n. 8.* apud quem aliqui idem tenent in dicitur, illa profutura correctio. Quorum ratio est, quod præceptum correctionis est de jure naturali, & divino; præceptum vero denunciacionis humanum, quod illi prævalere non potest: imò Fagundez, & Peyr. apud Dianam cit. 2. q. 1. §. 6. dicit, quod ut correctio iudicetur non potest, non sufficit fieri semel, sed fieri iterum, atque iterum, quamdiu iudicio quæriti speretur emenda, & attendi debent quætas correcti, & corrigentis.

613. Resp. in delictis ad S. Officium spectantibus, tam si sint de heresi formalis, quam si sint sollicitationis, & suspecti de heresi, omnino faciendam esse denunciacionem, nulla præmissa correctione fraterna, etiam si firmiter emendatio speretur. Diana cit. apud ipsum Bonac. Sancius, Silvius, & alii dicit, quia in denunciacione Evangelica pramittenda est correctio fraterna, per Glossam 2. do. accusat. v. *charitativus*, minima in denunciacione judiciali, quæ quidem est præcepta impænam delicti, qualis est denunciacione quoad delicta Inquisitionis; ratio est præcisè in gratiam fratris, & jus emendationem intendens; ista est magis principia gratiam legis, quæ punitionem intendit, ad bonum publicum, quod prævalet bono commodo privato fratris, ut loquitur Scot. in 4. dist. 1. q. 2. §. ar. F. v. n. 606.

614. Præterea in delictis hæreticis suspectis de heresi, difficulter emendatio speratur, quia sunt ita viscosa, & perniciosa Christianæ Reipublicæ, ut non sit fructus correctio fraterna eorum extir-

ex animo, & inclinatione hujusmodi delinquentium: liquet experientia de maleficis, & superstitiosis, qui etiam post punitionem, quae est plus deinde solent in similia delicta recidere, cum hoc solo discrimine, quod accusatos in vigilent, & videant ad se occultandum, quod magis nocet publico bono.

615 Denique aperta via correctioni, seculo daretur via denunciationi; nam isti scientes, quod correctione despecta essent denuntiandi, & puniendi, e contra verò, quod ea excepta, eximetemur; fingerent se libenter correctionem acceptare, & ore gratias agerent, se excusando de praeterito ex ignorantia, aut in advertentia; sunt enim homines callidi, non hebetes.

626 His accedit Decr. SS. Inquisit. coram Alex VII. die 8. Julii 1660. licet aliàs n. 249. relatum, per illa verba: *Etiā si nulla fraternae correctio, vel alia monitio praemissa fuerit, amonuerit, &c. ad denunciandum.*

QUÆRES VII.

617 An si de sum non publicetur, adhuc mulier sollicitata teneatur Confessariorum denunciare?

R Esp. affirmativè. Diana par. 4. ar. 5. ref. 41. & quia delictum sollicitationis est suspectum de heresi, tunc tenetur denunciare sub mortali, & sub excommunicatione lata sententiae, vel ex ipso dicto, quatenus est perpetuum, ut in n. 240. vel ex Decr. Univ. Inquis. Romæ die 3. Januarii 1623. apud Dianam cit. præcipiente sub excommunicatione majori lata sententiae, denunciandos esse hereticos, aut de heresi suspectos, intra duodecim dies à notitia delicti, Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis: v. n. 641. quod Decretum esse perpetuum, docet Diana cit. contra Bord. in Trib. fidei cap. 30. n. 2.

QUÆRES VIII.

618 Cui facienda sit denunciatio Confessariorum sollicitantis. Inquisitoribus, an Episcopo? An liberetur à denunciatione facienda Inquisitoribus, qui denunciavit Episcopo?

619 R Esp. 1. In Regnis Hispaniarum, tam in causa sollicitationis, quam in ceteris causis fidei, denunciatione, si faciendam solis Inquisitoribus, ita ut denunciatus Episcopo, non liberetur ab onere denunciandi Inquisitoribus; imò Episcopus tenetur illum ad Inquisitores pro denunciatione remittere. Diana par. 4. ar. 5. ref. 52. Leander tract. 5. de poenit. disp. 13. q. 46. quia licet ex jure Episcopi in causis fidei possint separatim procedere contra hereticos, aut suspectos; in Regnis tamen Hispaniarum ex consuetudine, & privilegio soli Inquisitores, ne dum in causa sollicitationis, sed etiam in ceteris causis fidei cognoscunt, & procedunt, Episcopis assistentibus solum per procuratores, qui vocari solent Ordinarii; quibus consuetudinibus non derogat Bulla Greg. & multò magis non derogat decretis à prioribus Pontificibus concessis, quod soli Inquisitores in crimine sollicitationis cognoscant.

620 R Esp. 2. In aliis Regnis, & Inquisitionibus, ubi talis consuetudo, & tale privilegium non adest, denunciationem fieri posse solis Episcopis, ita ut denunciatus liberetur ab onere denunciandi Inquisitoribus; quia per Bullam Greg. XV. conceditur Episcopis, ut possint simul, aut separatim cognoscere de crimine sollicitationis. Item conceditur Episcopis, ut in causis fidei, tam contra hereticos, quam contra suspectos, possint procedere separatim ab Inquisitoribus, ex cap. Per hoc, de heret. in 6. cap. de Inquisitione.

P P P P P 2

1160

nes, de heret. in 6. & in aliis textibus apud Dianam cit. unde Episcopi de jure communi in causis fidei procedunt; ac proinde jurisdictio Inquisitorum non præjudicat jurisdictioni Episcopi, quia non est Inquisitoribus data privative, id est exclusive quoad Episcopos, sed cumulative. Unde ait Diana, Inquisitores esse datos Episcopi tanquam adjuutores.

Q U Æ R E S. IX.

621 Episcopus sollicitans, cui sit denunciandus?

Resp. Episcopos sollicitantes non esse denunciandos Inquisitoribus, sed Sedi Apostolicæ. Leander tract. 5. de pœnit. disp. 12. quest. 57. Thom. Hurt. Castropol. Fagun. & alii apud ipsam. Quia Episcopus etiam in causâ heretis non subditur Inquisitoribus, ex o. Inquisitores, de heresi in 6. & Teid. sess. 24. c. 5. de reform. his verbis:

Contra criminales graviore contra Episcopos etiam heretis quod absit qua depositione aut privatione digni sunt, ab ipso tantum Summo Rom. Pontifice cognoscantur, & terminentur.

622 Nomine Episcopi hic veniunt Episcopi titulares, item Episcopi electi, & à Sede Apostolica approbati, licet non jam consecrati; minime si sint solum electi.

623 Pariter Sedi Apostolicæ sunt denunciandi Nunci, seu legati Sedis Apostolicæ, ejusque Officiales. Illi autem dicuntur legati, ministri, seu officiales Sedis Apostolicæ, qui ad negotia ejusdem Sedis destinati sunt; minime, qui ad causas particulares quotidie à Sede Apostolica mittuntur. Quia isti non negotia Sedis Apostolicæ, sed personarum particularium tractant, licet auctoritate Sedis.

Nec obstat, quod Inquisitores habeant à Summo Pontifice delegationem specialiter contra omnes; quia sub delegatione proce-

dendi contra quoscumque personas cuiusque dignitatis, & qui buvis generaliter dicitur, non comprehenduntur Episcopi, nec presb. & specialiter de Episcopi in commissione facta fuerit mentio. Ita Leander.

Q U Æ R E S. X.

624 Inquisitor sollicitans, cui sit denunciandus?

Ronna, & Emericus apud Leander in 1. 51. qui tenent, Inquisitores non tenent delegatos Sedis Apostolicæ, & officiales, conseqüenter docent esse denunciandos Sanctæ Sedi.

Simanchas verò, qui tenet, esse Subdelegatos, & Commissarios Inquisitorum tenent, docet esse Inquisitori Generali, seu Sedi Tribunali Inquisitionis denunciandos.

Q U Æ R E S. XI.

625 An Generales Ordinarii sint denunciandi Inquisitoribus, & a quo potest?

Resp. esse denunciandos Inquisitoribus, patet ex verbis Bullæ Gregor. de quibuscuque dignitate, & prærogativa quorvis privilegio muniti existant.

626 Quotum ad punitionem veniunt in sacro Trib. cap. 27. n. 27. & 28. Diana par. 4. tr. alt. 8. res. 2. uterque Rost. Inq. & Navar. volunt, quod denunciatio accepta, non possint ulterius procedere contra Generales, sed debeant Sedem Apostolicam moneere, ut decernat, quid agendum. Illi ligunt ex o. Inquisitores 16. in 6.

Si tamen Inquisitores ipsi, Episcopi, vel alios Superiores Prælatos severius, vel non fuerint circa crimen heresios commissa, de hoc diffamatos existere vel suspicari, debentur Sedi Apostolicæ denunciare.

627 Resp. posse Inquisitores contra Generales procedere, Diana cit. & Frezza in 1.

QUÆRES XII.

631 Intra quem terminum facienda est denunciatio, & danda absolutio?

Terminus pro denuntiatione facienda pendet ab edicto Inquisitorum. In edicto Inquisit. Hispani apud Leandrum q. 53. solent assignari sex, aut septem dies, n. 617. & n. 26. & 237.

632 Dies autem termini non computantur in termino. Diana par. 4. rr. 5. ref. 41. unde si edictum publicetur die Dominica hora 16. quia una dies constat ex 24. horis, incipit die sequenti eadem hora, & terminat sequenti Dominica eadem hora.

633 Qui ignoravit publicationem edicti, teneatur denunciare non statim, ac sciat, sed intra eundem terminum computandum post diem notitiae, quia non debet esse peioris conditionis, ac illa, quae habuit notitiam. Leander tr. 5. de penit. disp. 13. q. 55.

634 Quae sunt conformia edicto Inquisit. Regni Siciliae ubi habentur haec verba: *Habitate davanti e personalmente, e comparire innanzi di Noi, per dirlo, e manifestarlo fra termine di giorni sette primi seguenti, doppo che queste nostre lettere sacranno lette, e publicate, di quello haverete notizia, in qualsivoglia modo, e bu sia.*

635 Idem tenet Leander cit. q. 56. eum Trullench. de eas, quae scivit, sed fuit impedita cessante impedimento.

Probabilius tamen dico, quod teneatur statim. Diana par. 4. rr. 5. ref. 26. quia cum sciverit, jam habuit tempus providendi, & confutendi: v. n. 48.

636 Imò si intra terminum impedimentum futurum provideat, puta quia debet iter agere ante terminum, eam non libero à mortali.

P P P P 3 si non

si non denunciaret, antequam spiret terminus. Sicut non liberatur à mortali, si intra tempus, quo obligat præceptum confessionis, & communionis annuæ, prævideat impedimentum futurum, v. gr. inopiam Confessoriorum, &c. & non præveniat Diana par. 4. tr. 5. ref. 29. contra Joannem Sincium.

637 Terminò autem culpabiliter elapso, incidit in excommunicationem majorem latæ sententiæ, à qua à nullo potest absolvi, nisi facta denunciatione; sicut fur absolvi non potest, nisi facta restitutione; & ulterius semper in ea perdurat peccatum mortale, & obligatio denunciandi.

638 Confessarius prudens non debet mulierem absolvere, antequam denunciaret, sed debet prius eam remittere ad denunciandum: idem & in aliis delictis dicendum est de viro, præsertim si sit homo ordinarius; quia hujusmodi absoluti, haud amplius curant denunciate. Diana par. 1. tr. 4. ref. 27. contra Bord. n. 86. qui ait, absolvendam esse, si promittat denunciare; quia sic est satis disposita ad sacramentum.

639 Hoc autem limitat Diana par. 1. tr. 4. ref. 27. cum Zanardo, Rodr. & aliis nisi urgeat necessitas communionis, & persona sit timorata conscientiæ, ac promittat quamprimum denunciare; & universatim, si adsit causa, ob quam prudens Confessarius judicet denunciationem esse differendam. Idem ait Nava. apud Dianam cit. de hæretico.

QUÆRES XIII.

640 *Mulier incidit in excommunicationem à denunciatione ommissam, modo poenitens accedit ad Confessarium, promittens se statim denunciaturam. An possit absolvi?*

Lucius apud Dianam par. 4. tr. 5. ref. 35. affirmat, posse absolvi virtute Bullæ Cui-

ciatæ, aut privilegiorum à Religione, & retinens rem alienam, potest bene, aut non solvi cum proposito restituendi, à quo tumax, eo quod non vult ad judicium venire, potest absolvi, si det cautionem de futuro judicio. Ita qui promittit denunciare.

Resp. cum Diana cit. negativè, citat censuram; nam non potest quis à peccato absolvi, nisi prius à censuris; & quia licet non potest quis absolvi per Bullam, nisi facta parte, sequitur, quod talis mulier non possit absolvi, nisi prius denunciaret, præsertim in causis S. Officii, utpote quæ spectant ad fidem.

QUÆRES XIV.

642 *Mulier ista, quæ incidit in excommunicationem ob ommissam denunciationem, possit à quolibet Confessario absolvi?*

Affirmat Lupus p. 1. l. 5. ar. 3. diff. 2. quia reservatio hujus censuræ non perseverat, quamdiu perseverat omnis denunciandi; unde expirat satisfacta parte, non continuo denunciando id suadet ex verbis illis, quæ esse solent:

Edalla detta scomunica e peccato non incorreranno i disobedienti, nulli, se non a Noi, & dal Supremo Tribunale del S. Officio, per essere assoluto, se prima non ha avera satisfacta al S. Officio.

Resp. non posse à quolibet Confessario absolvi; bene verò virtute Bullæ, cum à Regibus virtute privilegiorum. Bord. ad Tit. 30. n. 19. Ratio primi, quia talis excommunicatio est reservata Pontifici, & Inquisitoribus, præsertim ex Decr. die 3. Januarii 1621. relato num. 617.

Præterea frustranea esset reservatio, si tante onere denunciandi, censura per se non posset à quolibet, etiam non privilegiorum.

QUÆRES XV.

643 *Mulier incidit in excommunicationem ob omissam denunciationem, modo ei supervenit legitimum impedimentum. An possit absolvi.*

Resp. posse absolvi à privilegiatis, vel virtute Bullæ, ad reincidentiam, & cum promissione denunciandi impedimento cessante; quo quidem cessante, non denunciando denovo reincidit in culpam, & censuram reservatam. Ratio est, quia durante legitimo impedimento non obligat satisfactio partis, non tamen extinguitur, sed suspenditur, nisi adfit caput, quo extinguitur obligatio denunciandi. Si datur à pari de eo, qui fuit in culpa ad restituendum, & postea evadit impotens, qui potest absolvi durante impotentia.

Durante autem impedimento, v. gr. infirmitate, &c. non tenetur quis denunciare per alium, v. gr. per Confessarium, quia obligatio denunciandi est personalis. Imo, si quando primo habuit notitiam sollicitationis, aderat impedimentum, tunc eo durante potest à quolibet simplici Confessario absolvi cum promissione, ut denunciaret impedimento cessante; quia tunc nec habetur reservatio, nec delictum non denunciando.

644 *Prudens autem Confessarius non debet huiusmodi mulierem absolvere, si impedimentum est duraturum per paucos dies, in quibus non urgeat necessitas communionis, ut in n. 638.*

CAPUT XIII.

De 12. & ultima Clausula.

645 *Quod si hoc officium prætermiserint, & vespæntentes docuerint non tene-*

73